

ENSURING THE SUSTAINABILITY OF THE PENSION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

ASIGURAREA SUSTENABILITĂȚII FUNCȚIONĂRII SISTEMULUI DE PENSII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Anatolii ROJCO¹
Ecaterina HEGHEA²

Abstract

The actuality. *The functioning of the pension system from Republic of Moldova is negatively affected by factors inherent in the pension system itself (inadequate pension level, high pressure of financing the pension system, its financial instability), on the one hand, and external factors of the pension system (among which is the intensified process of population aging), on the other hand, which poses risks to the sustainable functioning of the pension system, which should maintain an adequate level of pensions for their beneficiaries, with an acceptable burden of funding pension payments. The purpose of the study is to develop the main directions for ensuring the sustainability of the pension system from Republic of Moldova. Research methods: monographic, analogies, comparison, statistics, etc. Research results. Specific measures have been developed to improve the pension system from Republic of Moldova, which aim to: a) increase the income from pensions and other sources and, on this basis, reduce the risk of poverty of pensioners; b) ensure through pension a certain compensation of pre-retirement income; c) strengthen the financial sustainability of the pension system, which implies its ability to fulfill its long-term obligations.*

Keywords: *pension system, ratio between the number of employees and pensioners, replacement rate, risk of poverty, sustainability of the pension system.*

JEL: *H55, H75, J14, J26*

1. Introducere

Eficiența scăzută a sistemului de pensii din Republica Moldova (nivelul inadecvat al pensiilor, povara mare de finanțare a sistemului de pensii, instabilitatea financiară a sistemului) amenință viabilitatea acestuia. În plus, există o serie de factori, care afectează negativ funcționarea sistemului de pensii, și anume, procesul de îmbătrânire a populației în creștere continuă.

Pe lângă aceasta, situația este înrăutățită de dinamica nefavorabilă a indicatorilor macroeconomici. În primul rând, cel mai important dintre ei (din punct de vedere al suportului financiar pentru funcționarea sistemului de pensii) – ponderea fondului de salarii în PIB – a înregistrat o creștere neesențială. În al doilea rând, prețul forței de muncă rămâne extrem de scăzut. Acest lucru este confirmat de raportul deosebit de nefavorabil dintre salariul mediu pe economie și minimumul de existență al populației apte de muncă, ceea ce împiedică majoritatea angajaților să-și asigure economiile pentru pensie. În al treilea rând, ocuparea informală, precum și migrația forței de muncă au luat o amploare semnificativă. Faptul dat reduce posibilitatea angajaților de a obține stagiul de cotizare necesar, ceea ce face imposibilă obținerea unor drepturi de pensie depline. Mai mult, din cauza neplății contribuțiilor de asigurare de către acești angajați și angajatorii lor, apare o amenințare la adresa stării financiare a sistemului de pensii.

Astfel, în Republica Moldova există o combinație de factori nefavorabili imanenti sistemului de pensii propriu-zis, care determină eficiența scăzută a acestuia, pe de o parte, și factori externi sistemului de pensii care au un impact negativ asupra funcționării acestuia, pe de altă parte. Îmbătrânirea populației cu menținerea actualului sistem de pensii induce la o alegere între două opțiuni nesatisfăcătoare: scăderea esențială a ratei de înlocuire sau creșterea volumului resurselor pentru asigurarea cu pensii.

¹Doctor, conferențiar cercetător, cercetător științific coordonator, Institutul Național de Cercetări Economice, Republica Moldova, e-mail: rojco@mail.ru

²Doctorandă, cercetător științific, Institutul Național de Cercetări Economice, Republica Moldova, e-mail: adimi_86@mail.ru

Cu scopul de a pătrunde esența problemei, vom examina o situație simplificată, în care numărul de angajați, salariile lor și cotele contribuțiilor la fondul de pensii rămân neschimbate. Pe măsură ce speranța de viață crește (menținândla același nivel vârsta de pensionare), valoarea constantă a contribuțiilor la fondul de pensii va fi împărțită la un număr tot mai mare de pensionari, ceea ce va face necesară: a) reducerea mărimii pensiilor, sau b) atragerea resurselor financiare suplimentare prin transferuri de la bugetul de stat. În condițiile Republicii Moldova niciuna dintre aceste soluții nu este acceptabilă.

Îmbunătățirea sistemului de pensii din Republica Moldova ar trebui să devină răspunsul la provocările grave asociate cu îmbătrânirea populației și eficiența scăzută a sistemului de pensii. Aceste răspunsuri pot fi obținute doar dacă sistemul de pensii este capabil să funcționeze stabil pentru o perioadă lungă de timp într-o situație demografică care se agravează. Totodată, durata funcționării stabile a sistemului de pensii ar trebui să cuprindă, cel puțin, perioada de activitate de muncă a salariatului și perioada ulterioară de aflarea la pensie a acestuia.

2. Stabilitatea sistemului de pensii

Stabilitatea sistemului de pensii poate fi interpretată în sens restrâns și larg. Într-un sens restrâns, stabilitatea sistemului de pensii este văzută ca fiind capacitatea de a îndeplini obligațiile care apar în mod formal în fața angajaților la momentul ieșirii lor la pensie. După cum arată experiența mondială, acest lucru este insuficient: un sistem de pensii impecabil din punct de vedere al echilibrului financiar este adesea pur și simplu înlocuit dacă acesta nu convine beneficiarilor de pensii sau plătitorilor de contribuții de asigurări sociale.

Prin urmare, este recomandabil să fie stabilite cerințe mai largi pentru sistemul de pensii, ținând cont de faptul că sistemul de distribuție este construit pe principiul solidarității intergeneraționale (plățile de pensie pentru fiecare generație sunt finanțate din contribuțiile generației următoare). În acest sens, stabilitatea sistemului de pensii este considerată ca fiind capacitatea de îndeplinire a obligațiilor pensionare, coordonând interesele financiare ale diferitelor generații. Cele menționate au determinat obiectivul strategic de îmbunătățire a sistemului de pensii din Republica Moldova: ***asigurarea funcționării durabile a sistemului de pensii, capabil să mențină un nivel de pensii acceptabil pentru beneficiarii acestora, cu o „povară” acceptabilă a finanțării plății pensiilor.***

3. Îmbunătățirea sistemului de pensii din Republica Moldova

Îmbunătățirea sistemului de pensii din Republica Moldova își găsește exprimare concretă în următoarele trei obiective esențiale:

- *reducerea riscului de sărăcie pentru persoanele vârstnice, asigurarea unui nivel de venituri social acceptabil prin pensii și alte surse;*
- *asigurarea prin pensie a unei anumite compensări a veniturilor pre-pensionare, precum și a unui nivel de trai corespunzător nevoilor persoanei în vârstă de pensionare (sau, în altă terminologie, asigurarea atenuării nivelului de consum pentru întreg ciclul vital);*
- *consolidarea stabilității financiare a sistemului de pensii, ceea ce presupune capacitatea acestuia de a-și îndeplini obligațiile pe termen lung.*

Primul obiectiv este reducerea riscului de sărăcie în rândul persoanelor vârstnice. Persoanele vârstnice, ca grupul socio-demografic al populației Republicii Moldova, prezintă un risc ridicat de sărăcie. În anul 2019, nivelul sărăciei membrilor gospodăriilor casnice cu vârsta peste 60 de ani a fost de 36,8%, adică cu 11,6 p.p. (sau de 1,5 ori) mai mult decât valoarea medie (25,2%) – (Figura 1).

Nivelul de sărăcie al cuplurilor familiale fără copii, a căror capete au peste 60 de ani, a fost de 32,6% (cu 7,4 p.p. mai mult decât valoarea medie); al membrilor singuri ai gospodăriilor casnice de peste 60 de ani – 38,1% (cu 12,9 p.p. mai mult); al gospodăriilor casnice (GC), principala sursă de venit al capetelor cărora este pensia – 38,3% (cu 13,1 p.p. mai mult).

Riscul de a cădea sub pragul sărăciei depinde în mare măsură de prezența în rândul persoanelor vârstnice atât a pensionarilor care activează în câmpul muncii, cât și a celor care au finisat activitatea de muncă. Datorită faptului că în cea mai mare parte sunt angajați pensionarii „tineri”, realizarea primului obiectiv de îmbunătățire a sistemului de pensii din Republica Moldova necesită în mod obiectiv divizarea pensionarilor în două grupuri separate: pensionari „tineri” și pensionari cu vârste mai înaintate de pensionare, și formularea sarcinilor specifice pentru fiecare grup în parte.

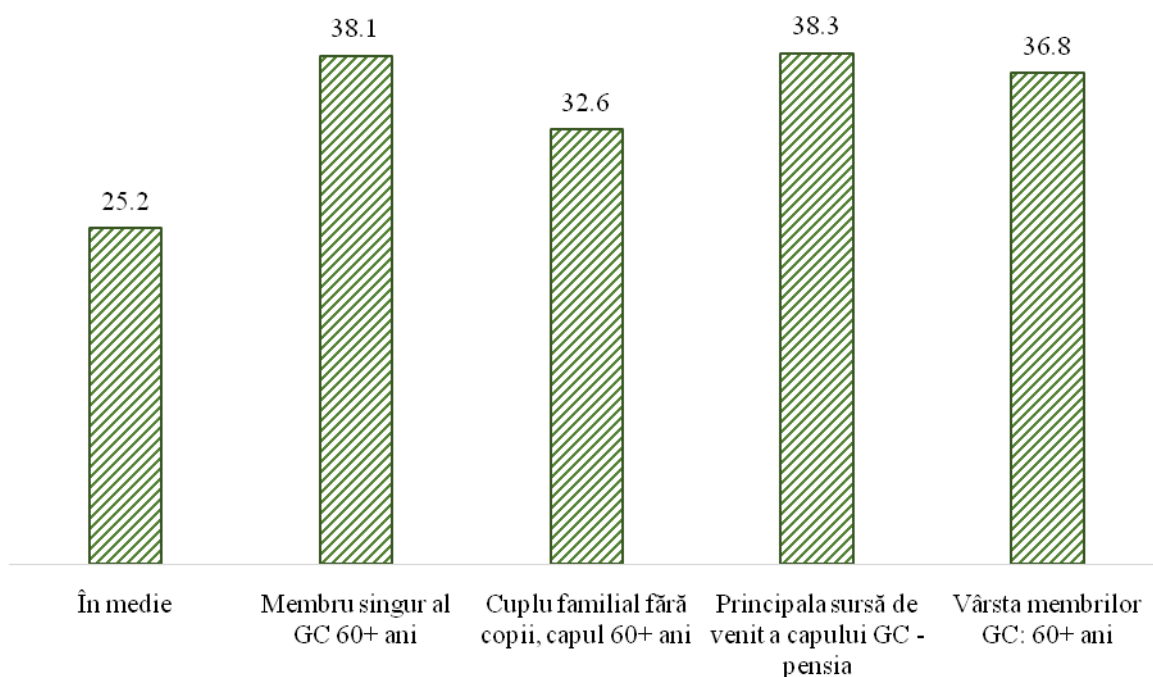

Figura 1. Rata sărăciei membrilor gospodăriilor casnice (2019), %

Sursa: construit de autori în baza datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice [1]

Principala direcție de reducere a riscului de sărăcie pentru pensionari „tineri” ar trebui să fie crearea de oportunități pentru angajarea lor fezabilă și, pe această bază, asigurarea unei surse suplimentare de venit la pensii – venituri din muncă salariată. Acest obiectiv ar trebui soluționat ținând cont de faptul că atât statul, cât și pensionarii necesită crearea condițiilor pentru continuarea voluntară a activității de muncă după atingerea vârstei de pensionare. Dar în prezent, din diverse motive, atât statul, cât și angajatorii și, într-o mare măsură, chiar și pensionarii s-au dovedit a fi nepregătiți să continue activitatea de muncă dincolo de pragul de pensionare, cel puțin cu eficiența inerentă lucrătorilor în deplinătatea puterilor.

Unul dintre aceste motive este inferioritatea profesională a persoanelor care au atins vârsta de pensionare, din cauza inactualității cunoștințelor anterior dobândite și a necesității reînnoirii calitative a acestora. Continuarea activității profesionale pentru majoritatea pensionarilor este practic singura modalitate de a le îmbunătăți bunăstarea materială, de a menține independența și, mult mai important, interesul pentru o viață activă.

Însă numai dorința pensionarilor de a continua activitatea de muncă și de a duce o viață normală nu este suficientă. Într-o măsură sporită, aceasta depinde de stat, care a creat, consolidat, dezvoltat și protejat modul actual de viață, axat pe crearea condițiilor pentru o viață plină pentru oamenii de o singură generație – în vârsta pre-pensionară. Pentru a schimba situația, statul trebuie să ia măsuri întrucât pensionarii să continue activitatea de muncă eficient, inclusiv prin consolidarea legislativă a drepturilor acestora de a primi de la stat: recalificarea necesară sau

sporirea calificării specialiștilor; un loc de muncă corespunzător nivelului de calificare (după recalificare).

Din punct de vedere al eficacității muncii a persoanelor în vârstă de pensionare, cel mai mare interes reprezintă categoria pensionarilor cu studii superioare și cu o experiență de muncă după specialitate suficient de îndelungată. Reprezentanții anume acestei categorii de pensionari păstrează în cea mai mare măsură nevoia de a-și continua activitatea profesională și viața socială activă. Ei dețin experiență vitală și profesională, precum și abilități intelectuale, analitice și adaptive dezvoltate. Aceste calități sunt utile în multe tipuri de activități profesionale. Prin urmare, cel puțin la etapa inițială, o atenție deosebită ar trebui să fie acordată anume acestei categorii de candidați în vederea recalificării lor și a continuării activității de muncă.

Pentru pensionarii care nu au capacități fizice de a obține venituri din activitatea salariată sunt necesare măsuri de susținere a condițiilor materiale de trai a lor prin sistemul de asistență socială.

Cel de-al doilea obiectiv de perfecționare a sistemului de pensii din Republica Moldova – asigurarea uniformizării nivelului de consum pe tot parcursul ciclului de viață – este justificat de rata scăzută de înlocuire, care în anul 2021 a constituit 26,6% (față de nivelul recomandat de Organizația Internațională a Muncii (OIM) de 40%). Situația dată va necesita transferuri semnificative de la bugetul de stat pentru a asigura sustenabilitatea financiară a sistemului de pensii. Însă, această variantă de soluționarea problemei menționate nu poate fi considerată acceptabilă. Prin urmare, reieșind din cerințele convenționale ale OIM, este necesar de a asigura un nivel social acceptabil al pensiilor, caracterizat printr-*orată individuală de înlocuire a câștigurilor pierdute cu pensie*. În același timp, este recomandabil de a examina mai detaliat problema ratei de înlocuire de 40% recomandată de OIM.

În primul rând, sistemul actual de pensii de stat, care vizează asigurarea câștigurilor pierdute ale unui angajat, a apărut în țările europene dezvoltate la sfârșitul secolului al XIX-lea și a avut ca scop atenuarea poziției generației vârstnice în contextul industrializării. Raportul dintre pensia de stat și nivelul mediu al salariilor (adică rata de înlocuire) într-un astfel de sistem este un indicator bun al nivelului de protecție socială a populației vârstnice. În scopul de a asigura persoanele vârstnice într-o societate industrială (unde majoritatea populației nu mai are un număr mare de copii, dar încă nu este suficient de bogată pentru a avea propriile economii pentru bătrânețe) a fost prevăzută rata de înlocuire de 40%, fixată în Convenția OIM nr. 102[5] și în Codul European de Securitate Socială [2].

În al doilea rând, trebuie remarcat faptul că aceste documente se referă la o rată de înlocuire de 40% pentru un beneficiar tipic de pensie cu o soție aflată la întreținere. Într-o societate postindustrială, în care, de regulă, ambii soți lucrează, oportunități de acumulare independentă de economii sunt semnificativ extinse, nivelul salariilor a crescut semnificativ și, în unele cazuri, există unele economii. În astfel de condiții, pentru a analiza bunăstarea populației vârstnice, este necesar de a evalua rapoarte suplimentare, în special, raportul dintre pensia minimă și medie și nivelul minimului de existență și raportul dintre venitul mediu înainte de pensionare și venitul mediu după pensionare. Ultimul raport caracterizează într-un mod mai adecvat nivelul de prosperitate al populației vârstnice, întrucât, pe lângă pensii, persoanele vârstnice pot avea și alte venituri (venituri din economii, venituri din proprietate). Pentru persoanele vârstnice din categoria populației înstărite, veniturile „non-pensionare” pot depăși semnificativ veniturile din pensii.

În al treilea rând, atât în Convenția OIM nr. 102, cât și în Codul European de Securitate Socială, rata de înlocuire este stabilită la 40% doar pentru beneficiarii tipici, principala cerință pentru care este acumularea stagiului de cotizare de 30 de ani. Pentru beneficiarii de pensii care nu au îndeplinit durata stabilită a stagiului de cotizare, rata standard de înlocuire se reduce proporțional. Astfel, compararea cu norma internațională de 40% din rata de înlocuire solidară în Republica Moldova nu este pe deplin corectă, întrucât la calculul acesteia se ia în considerare quantumul pensiilor persoanelor cu și fără stagiul de cotizare de 30 de ani.

În al patrulea rând, cel mai important lucru este ca, conform metodologiei internaționale, pensia trebuie să fie corelată cu salariile altor persoane care lucrează în prezent, așa cum se face în Republica Moldova la calculul ratei solidare de înlocuire, ci cu câștigurile anterioare (veniturile) al însăși persoanei pentru toată perioada anterioară pensiei. În condițiile actuale, este imposibil să se calculeze rata de înlocuire conform metodologiei internaționale, deoarece în perioada sovietică nu a existat o contabilizare a câștigurilor pe toată durata activității salariale, iar la stabilirea unei pensii înainte de anul 1999, au fost luate în considerare numai câștigurile pentru cei mai buni (din punct de vedere al câștigurilor) 5 ani anteriori. Metodologia internațională de calcul al ratei de înlocuire poate fi utilizată nu mai devreme de anii 2030 pentru persoanele asigurate care și-au format drepturi la pensie exclusiv în noile condiții (după 1 ianuarie 1999).

Trebuie menționat că în condițiile în care un număr semnificativ de pensionari continuă să lucreze, însuși conceptul ratei de înlocuire trebuie revizuit. Acest indicator are scopul de a determina măsura în care pensia înlocuiește salariul pierdut (ceea ce se reflectă atât în denumirea sa, cât și în modul în care este calculată). Totuși, în Republica Moldova, pensia tot mai mult nu doar înlocuiește, ci suplimentează salariul. *Dacă pensionarul continuă să primească venituri din activitatea salariată, atunci conceptul de „rata de înlocuire” este lipsit de sens.*

Oricum, indiferent de metodologia de calcul, menținând parametrii actuali ai sistemului de pensii din Republica Moldova, rata de înlocuire va avea o tendință de scădere în viitor. Această tendință, pe lângă îmbătrânirea demografică a populației, se datorează instabilității financiare a sistemului de pensii.

Cel de-al treilea obiectiv de perfecționare a sistemului de pensii din Republica Moldova – consolidarea stabilității financiare a acestuia, ceea ce presupune capacitatea de a-și îndeplini obligațiile pe termen lung – poate fi atins în trei modalități: 1) creșterea resurselor financiare alocate pentru plata pensiilor; 2) îmbunătățirea raportului dintre numărul de salariați și pensionari; 3) limitarea creșterii angajamentelor față de pensionari.

Creșterea resurselor financiare alocate pentru plata pensiilor se poate realiza prin alocarea de transferuri suplimentare de la bugetul de stat, sau prin majorarea cuantumului contribuțiilor de asigurări sociale achitate de către angajatori și angajați. În ceea ce privește alocarea transferurilor de la bugetul de stat, experiența străină arată că în perioada de tranziție nu a existat un singur sistem de pensii dezvoltat care să funcționeze fără suportul direct sau indirect din partea statului. În Republica Moldova, bugetul de stat alocă anual mijloace pentru plăți sociale, care, potrivit legii, sunt finanțate de la bugetul de stat. În plus, de la bugetul de stat sunt alocate transferuri suplimentare pentru acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat. Pentru anii 2019-2020 acesta a crescut de la 1987,7 milioane lei la 2554,6 milioane lei, sau cu 28,5%. În această perioadă ponderea sa în veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat a crescut de la 9,1% la 10,5%.

În acest sens, creșterea resurselor financiare alocate pentru plata pensiilor va depinde în mare măsură de creșterea volumului contribuțiilor de asigurări ale angajatorilor și angajaților, ceea ce poate fi implementat printr-o modificare serioasă a politicii tarifare, și anume a două componente principale ale acesteia: *tariful de asigurare și cercul persoanelor acoperite de asigurarea obligatorie cu pensii*. Totuși, în condițiile Republicii Moldova, implementarea unei astfel de modificări va fi extrem de dificilă. Acest lucru se datorează următoarelor.

Tarifal contribuțiilor de asigurări sociale obligatorii în Republica Moldova (29% din fondul de salarii) este semnificativ mai mare decât în majoritatea țărilor OCDE (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică) și este mai mare decât nivelul mediu pe OCDE (18,2%). În același timp, tariful contribuției de 29% este împărțit în 23% – tariful contribuțiilor de asigurări transferate de angajatori și 6% – tariful contribuțiilor individuale ale angajaților. Tarifal contribuțiilor achitate de angajatori, ca și tariful general, este substanțial mai mare decât în majoritatea țărilor OCDE. Tarifal contribuției individuale a angajaților este mai mare sau

comparabil cu tariful analogic din multe țări OCDE (Slovacia – 4,0%, Islanda – 4,0%, Coreea – 4,5%, Canada – 5,25%, SUA – 5,3%, Cehia – 6,5%, Grecia – 6,7%).

Așadar, în Republica Moldova, creșterea finanțării sistemului de pensii prin creșterea tarifelor contribuțiilor de asigurări, chiar și din punct de vedere al practicii mondiale, nu poate fi recunoscută drept o soluție acceptabilă. De asemenea, trebuie avut în vedere faptul că creșterea tarifului contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii destimulează oferta de muncă și reduce competitivitatea economiei moldovenești.

Creșterea tarifelor contribuțiilor de asigurări sociale poate duce la modificarea echilibrului relațiilor dintre generații. Creșterea speranței de viață a actualilor pensionari este compensată de creșterea contribuțiilor de asigurări plătite de următoarea generație. Creșterile ulterioare ale duratei de viață vor necesita creșteri și mai mari ale acestor contribuții. Ca urmare, fiecare generație va fi obligată să plătească mai mult decât cea anterioară și să primească mai mult decât a plătit ea însăși. În esență, schimbarea constantă a echilibrului între generații care are loc aici este similară cu schema unei „piramide” financiare și în mod evident nu poate deveni o bază solidă pentru funcționarea pe termen lung a sistemului de pensii.

Astfel, alocarea transferurilor suplimentare de la bugetul de stat și/sau o creștere a tarifelor asigurărilor sociale de stat obligatorii, desigur, pot duce la o creștere a resurselor financiare direcționate către plata pensiilor. Însă această decizie va avea, fără îndoială, un efect economic și social negativ semnificativ.

În ceea ce privește extinderea cercului de persoane acoperite de asigurarea obligatorie cu pensii, aceasta este posibilă prin reducerea angajării informale, adică soluționarea problemei se află în afara sistemului de pensii. *Astfel, creșterea volumului contribuțiilor de asigurări și creșterea pe această bază a resurselor financiare ale sistemului de pensii prin modificarea principalelor componente ale politicii tarifare – tariful de asigurări și cercul persoanelor acoperite de asigurarea obligatorie cu pensii – este foarte problematică.*

Prin urmare, pentru a consolida stabilitatea financiară pe termen lung a sistemului de pensii, este necesară utilizarea altor metode, una dintre care este îmbunătățirea raportului dintre numărul de salariați și pensionari.

Cu toate acestea, este indicat să se țină cont doar de acei angajați care sunt asigurați în sistemul asigurărilor sociale de stat. Ei sunt cei care fac contribuții individuale de asigurări și în favoarea unora dintre ei (salariați) angajatorii plătesc contribuții de asigurări la bugetul asigurărilor sociale de stat. În acest sens, raportul de sprijin al pensionarilor se calculează ca *raport dintre numărul de salariați asigurați și numărul de pensionari*. În Republica Moldova, numărul de asigurați la 100 de pensionari a scăzut de la 132 în anul 2019 la 131 în anul 2020, fiind semnificativ mai mic decât în multe țări ale lumii.

Astfel, nivelul scăzut al ratei de înlocuire se datorează anume raportului scăzut de sprijin după standardele internaționale, iar înrăutățirea ulterioară a acestui indicator, cu toate celelalte condiții neschimbate, va determina o scădere în continuare a raportului dintre nivelul de pensii și salarii. Prin urmare, principalele rezerve care pot fi utilizate pentru a contracara această tendință sunt asociate cu o creștere a numărului de lucrători asigurați per un pensionar.

Rezolvarea acestei probleme ar putea fi realizată sub condiția unei îmbunătățiri esențiale a situației demografice din țară. *Prin urmare, în contextul îmbătrânirii continue a populației, pentru a îmbunătăți raportul dintre numărul de lucrători asigurați și pensionari și, pe această bază, de a spori stabilitatea financiară a sistemului de pensii al Republicii Moldova, este necesar să se ia măsuri de consolidarea securității demografice.*

Limitarea creșterii angajamentelor față de pensionari, ca modalitate de consolidare a stabilității financiare pe termen lung a sistemului de pensii din Republica Moldova, este în concordanță cu principalele tendințe recente – utilizarea unor scheme din ce în ce mai flexibile pentru formarea de angajamente pensionare ale statului față de angajați. Regulile care definesc în mod rigid viitoarele angajamentele pensionare sunt înlocuite cu așa-numitele „sisteme de

contribuții fixe”. Acestea prevăd ajustarea angajamentelor ținând cont de speranța de viață în creștere a pensionarilor sau reieșind din veniturile curente ale sistemului de pensii.

Una dintre modalitățile de a reține creșterea angajamentelor este asociată cu utilizarea unor scheme mai „economice” pentru *indexarea* drepturilor pensionare și a pensiilor stabilite. Printre țările OCDE, cea mai populară este indexarea minimă a pensiilor – doar în măsura inflației[3;4]. Unele țări indexează pensiile la salariile dacă acest lucru este în concordanță cu condiția unui buget de pensii echilibrat; în unele țări, indicele de creștere a pensiilor este calculat ca media dintre creșterile de preț și creșterile salariale.

Există două metode principale de indexare a pensiilor utilizate în țările UE. Prima presupune indexarea pensiilor pe baza dinamicii prețurilor de consum. În al doilea caz, indexarea se realizează pe baza dinamicii salariilor. Metoda de indexare bazată pe indicele prețurilor de consum există în Regatul Unit, Spania, Italia și Franța. Unele țări (Germania, Țările de Jos, Luxemburg) folosesc o metodologie de indexare bazată pe dinamica salariilor. În alte țări UE, se utilizează o metodologie mixtă, ținând cont de ratele medii de creștere a prețurilor și a salariilor.

4. Concluzii

În Republica Moldova, pentru o lungă perioadă de timp, coeficientul de indexare a fost calculat ca medie aritmetică a ratei inflației și a creșterii salariului mediu lunar pe anul precedent. În prezent, pensia este indexată doar proporțional cu indicele anual al inflației. Totodată, în anul 2022, partea din pensie care depășește salariul mediu prognozat pe economia țării (9900 lei) nu a fost indexată.

O altă modalitate de a reduce creșterea angajamentelor ale sistemului de pensii este creșterea vârstei de pensionare. Dacă aceasta se realizează în așa fel încât raportul dintre durata activității de muncă și pensionare să rămână același (sau să scadă ușor) în ciuda îmbătrânirii, atunci pur și simplu nu vor fi probleme în sistemul de pensii. Din punctul de vedere al menținerii sistematice a raportului dintre numărul de salariați și pensionari și al asigurării stabilității financiare pe termen lung a sistemului de pensii pe această bază, nu există alternativă creșterii vârstei de pensionare în Republica Moldova.

La începutul lunii decembrie 2021, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat legea, care a readus practica existentă anterior de majorare treptată a vârstei de pensionare pentru bărbați și femei până la 63 de ani. Astfel la 1 iulie 2022 vârsta de pensionare pentru femei va fi de 60 de ani, iar pentru bărbați 63 de ani.

Nota:

Articolul a fost elaborat și finanțat încadrul Proiectului Program de Stat 20.80009.0807.29 „Perfecționareamecanismelor de aplicareainstrumentelorinovationale orientate sprecreștereadurabilă a bunăstăriiipopulațieiRepublicii Moldova” (2020-2023), înregistratînRegistrul de stat al proiectelor din domeniulștiințeișiinovării din Republica Moldova.

Bibliografie

1. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice. Anul 2019:Indicatorii de bază și comparabilitatea datelor. Citat: 20.04.2022. Disponibil: https://statistica.gov.md/public/files/ComPresa/nivel%20de%20traia/2020/1_NBS_Moldova_2019_HBS_key_indicators_rom.pdf
2. European Code of Social Security. Strasbourg, 16.IV.1964.Citat: 1.07.2022. Disponibil: <https://rm.coe.int/168006b65e>
3. OECD (2011), Pensions at a Glance 2011: Retirement-income Systems in OECD and G20 Countries, OECD Publishing, Paris. Citat: 30.05.2022. Disponibil:https://doi.org/10.1787/pension_glance-2011-en
4. Piggott, J., Sane, R. Indexing Pensions// The World Bank SP Discussion Paper. 2009. No 0925.Citat: 30.05.2022. Disponibil: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/686271468155723487/pdf/524450NWP0Box345558B01PUBLIC100925.pdf>
5. Social Security (Minimum Standards) Convention, 1952 (No. 102).Citat: 12.06.2022. Disponibil: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C102